

Turizam Andaluzije

Jeličić, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:985289>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“

LUKA JELIČIĆ

TURISTIČKO – GEOGRAFSKA OBILJEŽJA
ANDALUZIJE
(Završni rad)

Pula, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“

LUKA JELIČIĆ

TURISTIČKO – GEOGRAFSKA OBILJEŽJA
ANDALUZIJE
(Završni rad)

JMBAG: 0303085341, redovni student
Studijski smjer: Kultura i turizam
Predmet: Turistička geografija svijeta
Mentor: doc.dr.sc. Nikola Vojnović

Pula, lipanj 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj _____ Završni rad pod nazivom _____

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objav _____ i u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	1
1. PRIRODNA ATRAKCIJSKA OSNOVA	3
1.1 Reljef.....	4
1.2 Hidrogeografske značajke	4
1.3 Obalne karakteristike	5
1.4 Klima	6
1.5 Flora i fauna	7
1.6 Zaštićena prirodna baština	8
1.6.1 Nacionalni park Sierra Nevada.....	8
1.6.2 Nacionalni park Donana	9
1.6.3 Park prirode Sierra de Grazalema	10
1.6.4 Sierra de Castril	11
2. ANTROPOGENE TURISTIČKE ATRAKCIJE.....	13
2.1 Kulturno – povijesni spomenici	13
2.1.1 Alhambra, Generalife i Albayzín.....	14
2.1.2 Nalazište dolmena u Antequeri	14
2.1.3 Medina Azahara.....	15
2.1.4 Povijesni centar Córdoba	16
2.1.5 Renesansni Monumentalni kompleks gradova Úbeda i Baeza.....	17
2.1.6 Katedrala u Sevilli i Archivo de Indias	17
2.1.7 Plaza de toros de Ronda.....	18
2.1.8 Torre del Oro	19
2.2 Muzeji.....	19
2.2.1 Picassov muzej u Málaga.....	20

2.2.2	Muzej u Cádizu	20
2.2.3	Muzej stakla i kristala u Málaga.....	21
2.3	Manifestacije	22
2.3.1	Festival svetog Bernaba – Marbella	22
2.3.2	Karneval u Cádizu	22
2.3.3	Feria de Abril	23
2.3.4	Festival Frigiliana Tres Culturas.....	24
2.3.5	Noche de San Juan.....	24
3.	TURIZAM POSEBNIH INTERESA	25
3.1	Eko turizam	25
3.2	Kulturni turizam.....	26
3.3	Ruralni turizam	26
3.4	Sportsko – rekreacijski turizam.....	27
4.	STATISTIČKI POKAZATELJI TURIZMA	29
5.	ZAKLJUČAK.....	31
	POPIS SLIKA, KARTA, TABLICA I GRAFOVA	33
	LITERATURA	34
	SAŽETAK.....	35
	SUMMARY.....	36

UVOD

Turizam je nova gospodarska grana koja se počela razvijati krajem 19. stoljeća. Mnoge države su prepoznale potencijal turizma, te su ubrzo počele ulagati u turističku infrastrukturu. Države koje imaju izlaz na more i u kojima prevladava toplija klima su među današnjim turistima jedne od omiljenijih destinacija. Međutim, topla klima i izlaz na more nisu jedini uvjeti za razvoj turizma. Kako bi država razvila svoju turističku industriju potrebni su joj prirodni i antropogeni resursi na temelju kojih može graditi svoj turizam. Početkom 60-ih godina prošloga stoljeća su španjolske vlasti prepoznale značaj turizma i koliko turizam pridonosi razvoju države, te su počele ulagati u turističku industriju. Danas je Španjolska jedna od vodećih turističkih destinacija u svijetu. Dugi niz godina je Španjolska druga najposjećenija turistička destinacija na svijetu što je jedan od razloga zašto je sjedište Svjetske turističke organizacija (WTO) smješteno u Madridu.

Španjolskoj i njezinom stanovništvu su povijest i kultura od velikog značaja i zbog toga je Španjolska druga država u svijetu po broju znamenitosti UNESCO-ve kulturne baštine. Dio tih znamenitosti je smješten u regiji Andaluzija kroz čiju su povijest prolazili različiti vladari i kulture. Smještena na samom jugu države na prolazu između Europe i Afrike, Andaluzija se nalazi na važnom turističko – geografskom položaju. Andaluzija piše svoju povijest još iz vremena Rimljana koji su gradili prve gradove i ceste. Međutim, najveći doprinos današnjoj kulturnoj raznolikosti Andaluzije je donijelo Arapsko pleme Maura koji su vladali područjem Andaluzije od početka 8., pa sve do kraja 15. stoljeća. Osim bogate povijesti i kulture Andaluzije, turiste privlače različiti kulturni događaja i manifestacije. Borbe s bikovima u gradu Ronda, karneval u Cadizu i noći San Juana su samo neki od događaja koji čine identitet Andaluzije, pa tako i Španjolske.

U ovom radu će se navesti, opisati i analizirati prirodne i antropogene turističke atrakcije Andaluzije, te će se analizirati statistički podatci o turističkoj posjećenosti. Rad se sastoji od ukupno 4 poglavlja. Prvo poglavlje se sastoji od 5 potpoglavlja i 5 potpotpoglavlja. Kroz potpoglavlja će se prikazati geografska obilježja Andaluzije, a u potpotpoglavljima će se navesti i opisati zaštićena prirodna baština. Drugo poglavlje

se sastoji od 3 potpoglavlja i 16 potpotpoglavlja. U prvom potpoglavlju će se navesti i opisati kulturno – povijesni spomenici, u drugom potpoglavlju će se navesti i opisati muzeji i u trećem potpoglavlju će se navesti i opisati poznate manifestacije. Treće poglavlje se sastoji od 4 potpoglavlja kroz koja će se prikazati koje su vrste turizma posebnog oblika razvijeni ili su u razvoju u Andaluziji. U četvrtom poglavlju će analizirati statistički podatci o posjećenosti Andaluzije, broj noćenja i iz kojih emitivnih tržišta najviše turista posjećuje Andaluziju. Na kraju slijedi zaključak u kojem će se pomoću skupljenih podataka prikazati slika turizma Andaluzije. Nakon zaključka slijedi sažetak rada, popis slika, tablica i grafova, te na kraju literatura koja je korištena za izradu rada.

1. PRIRODNA ATRAKCIJSKA OSNOVA

Andaluzija je zahvaljujući svojem geografskom položaju, izlazu na more i toploj klimi turistički jedna od razvijenijih regija u Španjolskoj. Andaluzija je dio od ukupno 17 autonomnih regija koje čine površinu Španjolske. Smještena na samom jugu Pirinejskog poluotoka, Andaluzija sa svoje južne strane graniči s državom Gibraltar, koji se nalazi na najjužnijoj točki europskog kontinenta, te ima izlaz na Sredozemno more i Atlantski ocean. S istočne strane graniči s autonomnom regijom Murcija, na sjeveru s autonomnim regijama Estremadurom i Castillom-La Manchom, te na samom zapadu sa susjednom državom Portugal. S površinom od 87.268 km² Andaluzija obuhvaća 17,2% ukupnog teritorija Španjolske, što je čini drugom autonomnom regijom u Španjolskoj po veličini i površina joj je veća od pojedinih europskih država kao na primjer Švicarska ili Belgija.¹ Prema podacima iz 2019. godine je na području Andaluzije živjelo ukupno 8.410.002 stanovnika što je čini najgušće naseljenom regijom u Španjolskoj.² U ovom dijelu rada će se navesti geografska obilježja Andaluzije koja imaju turističke vrijednosti. U daljnjem će se kroz potpoglavlja opisati reljef, bit će navedene hidrogeografske značajke i obalne karakteristike, opisat će se klima, navesti će se flora i fauna, te će se navesti zaštićena prirodna područja i objasniti što upravo čini ta prirodna obilježja turistički atraktivnima.

Karta 1: Geografski položaj Andaluzije

Izvor: Hobbs, J.J. (2008.); World regional geography, Cengage learning, Boston

¹ <https://www.andalucia.org/en/discover-us/geographical-location> (posjećeno 12.2.2023.)

² <https://www.juntadeandalucia.es/presidenciaadministracionpublicaeinterior/opam/en/node/2823> (posjećeno 12.2.2023.)

1.1 Reljef

Reljef Andaluzije je raznolik. Na skoro više od polovice terena Andaluzije se prostiru planine. Andaluzija je na sjeveru okružena mladim Kantabrijskim planinama i Pirinejima, dok se na njenoj južnoj strani nalaze Betijski Kordiljeri ili tako zvane Andaluzijske planine, koje se paralelno pružaju uz Sredozemnu obalu. Na zapadu prema Atlantskoj obali, južno od Sierra Morene se nalazi Baetička depresija, koja je kroz povijest bila jedna od najgušće naseljenih područja u Španjolskoj. U samom centru Andaluzije se nalazi planinski lanac Sierra Nevada u kojem se nalazi najviši vrh u Španjolskoj, Mulhacén (3481 m). Sierra Nevada se proteže na 125 km sve do doline rijeke Guadalquivir. Najviši vrhovi se nalaze na južnom dijelu planinskog lanca koji se strmo spuštaju prema Sredozemnom moru. Taj planinski lanac kreira štit za obalne dijelove jer ih štiti od padalina i hladnoće koje dolaze sa sjevera. U dijelovima koji su iznad 2000 metara nadmorske visine od studenog do svibnja leži snijeg što je dovelo do izgradnje raznih skijališta i razvoja zimskog turizma. Iz navedenog se može zaključiti da se reljef Andaluzije sastoji od 3 osnovne cjeline: Sierra Morena, Betijski Kordiljeri i dolina rijeke Guadalquivir. Sierra Morena čini prirodnu granicu između Andaluzije i Kastilje, Betijski Kordiljeri koji se protežu duž Sredozemne obale s najvišim vrhovima u Španjolskoj i dolina rijeke Guadalquivir koja se nalazi između dvije spomenute cjeline na jugozapadnom dijelu Andaluzije.³ Takav reljef omogućuje Andaluziji razvoj turizma tijekom cijele godine.

1.2 Hidrogeografske značajke

Voda je jedna od 4 komponente geografske sredine koju je mogu pronaći u 3 agregatna stanja. Voda nije samo osnova života, već može biti i osnova za razne pojave, pa tako je voda jedna od osnova za razvoj različitih oblika turizma. U Andaluziji najveći značaj za razvoj ljetnog turizma imaju Sredozemno more i rijeke. Andaluzijske rijeke pripadaju sredozemnom i atlantskom slivu od kojih vrijedi spomenuti:

1. Guadalquivir
2. Guadiana

---

³ Burton, R. (1995.); Travel Geography – second edition, Pearson education limited, Harlow

3. Odiel
4. Río Tinto
5. Guadalete

Od navedenih rijeka vrijedi izdvojiti rijeku Guadalquivir. Ona spada pod rijeke atlantskog sliva i svojom dužinom od 657 kilometara, Guadalquivir je najduža rijeka u Andaluziji i jedina je plovna rijeka u Španjolskoj, a njome se može ploviti sve do Seville. U okolici Seville je smješteno dosta rijeka i jezera, posebice u Sierra Norte uz rijeku Hueznar uz koju je uređeno kupalište skupa s popratnim sadržajem.⁴

1.3 Obalne karakteristike

Obala Španjolske je dugačka skoro 5000 kilometara od koje većinu čini obala uz Sredozemno more gdje je koncentracija turista najveća. Obala Andaluzije proteže se skoro 1000 kilometara i sastoji se od 4 obale: Costa del Sol (obala sunca), Costa de la Luz (obala od svjetla), Costa Almería i Costa Tropical.⁵

Costa del Sol je dugačka 161 kilometar i proteže se od grada Almería do Gibraltara. Na sjevernoj strani obale se proteže Sierra Nevada koja štiti obalu od hladnih vjetrova i padalina sa sjevera i čini ju jednom od najtoplijih obala u Španjolskoj s prosječnom temperaturom od 26°C između Srpnja i Kolovoza. Costa del Sol je ujedno i najpoznatija po broju sunčanih dana, obala s više od 3000 sunčanih sati u godini. Pješčane plaže, topla klima i broj sunčanih dana su uzroci guste naseljenosti obale od čega veliki postotak čine upravo turistička urbana područja. Veliki broj hotelskih lanaca, apartmanskih naselja i kampova je smješteno na samoj obali i to većinom u okolici većih gradova kao primjerice Málaga u čijoj su se okolici smjestili najveći turistički resorti.⁶

---

⁴ MobileReference (2011.): Travel Andalusia, Spain: Illustrated Travel Guide, Maps and Phrasebook, Kindle Edition, USA

⁵ Burton, R. (1995.); Travel Geography – second edition, Pearson education limited, Harlow

⁶ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V.T. (2013.); Geografija turizma – regionalni pregled, Naklada Ljevak, Zagreb

Costa de la Luz je dugačka oko 120 kilometara i proteže se od Gibraltara do granice s Portugalom. Za razliku od drugih obala Costa de la Luz se smjestila u dolini rijeke Guadalquivir koja u unutrašnjosti stvara močvarno područje. U dolini rijeke se smjestio jedan od najvećih ekoloških rezervata u Europi. S obzirom na to da obala nije okružena planinama vjetrovi su uz more stvorili pješćane dine koje se protežu duž cijelu obalu i time je čini atraktivnom za razvoj turizma. Costa de la Luz svojim reljefom i položajem ima veliki potencijal za razvoj turizma. Međutim, zbog blizine nacionalnog parka i bioraznolikosti obale nastoji problem kako očuvati prirodu i istovremeno razvijati turizam. Obala je također poprilično udaljena od Europskih emitivnih tržišta zbog čega je turistički slabije razvijena.⁷

Costa Almería obuhvaća područje istoimenog grada. Turistički jedna od slabije posjećenih obala zbog suhog tla i pustinskog krajolika. Od poznatijih kupališta vrijedi spomenuti San José, El Alquíán, Cabo de Gata i Aguadulce.⁸

Costa Tropical se pruža južno od planinskog lanca Sierra Nevada. Svoje ime je dobila zbog visokih temperatura, velikog broja sunčanih sati, i većih količina padalina. Costa Tropical je karakteristična po stjenovitoj obali s malim uvalama u kojima vladaju velike gužve turista. Oko obale su smještene mala sela, poljoprivredne zone i manji hotelski resorti. Najposjećenija kupališta su: Motril, La Rábida i La Herradura.⁹

1.4 Klima

Klima je jedan od važnih faktora za razvoj turizma jer o njoj ovisi koje vrste turizma je država ili pokrajina u mogućnosti razviti. Zahvaljujući svom geografskom položaju Andaluzija je jedna od najtoplijih pokrajina u Europi. U Andaluziji prevladavaju sredozemna klima i planinska klima koje pružaju idealne uvjete za razvoj turizma tijekom cijele godine u toj pokrajini. U unutrašnjosti regije su ljeta uglavnom topla, s malim brojem padalina, dok su zime hladne i kišovite. U obalnom dijelu regije su ljeta vruća i suha, dok su zime blago hladne s malim brojem padalina. Prosječni broj

---

⁷ Burton, R. (1995.); Travel Geography – second edition, Pearson education limited, Harlow

⁸ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V.T. (2013.); Geografija turizma – regionalni pregled, Naklada Ljevak, Zagreb

⁹ <https://www.costatropical.net/> (posjećeno 15.2.2023.)

sunčanih dana u Andaluziji je 270 dana, dok je na Zapadu regije čak i do 300 dana u godini sunčano, a broj kišnih dana u godini je u prosjeku 75. Najhladniji mjesec je siječanj s temperaturama u prosjeku od 6 °C, a najtopliji je kolovoz s prosječnih 36 °C, dok je prosječna godišnja temperatura u regiji blagih 18,8°C.¹⁰ Zbog iznimno visokih temperatura za vrijeme ljetnih mjeseci broj turista starije životne dobi je manji naspram ostatka godine. Turisti koji se odluče otputovati u Andaluziju za vrijeme ljeta manje obilaze turističke atrakcije i ne bave se raznim turističkim aktivnostima, već svoje vrijeme provode na plažama.

1.5 Flora i fauna

Biosfera može znatno utjecati na razvoj turizma neke države. Biosfera je biljni svijet ili prirodni pedološki pokrivač na kojem obitava cjelokupni život na Zemlji. Biosfera ima rekreativna, estetska, zdravstvena i znamenita svojstva pomoću kojih se mogu razvijati selektivni oblici turizma. Na Sredozemnoj obali Andaluzije odlikuje mediteranska vegetacija, koju karakterizira raznolikost biljnih vrsta. U dosta dijelova sredozemne obale su očuvane hrastove i borove šume, posebice šume čempresa koji je široko rasprostranjen i može biti tzv. Simbol mediteranskog pejzaža. Šume u Andaluziji čine svega 15% njene ukupne površine i najviše se nalaze u planinskim dijelovima. Čovjek je znatno utjecao na vegetaciju jer sredozemnu vegetaciju također karakteriziraju kultivirane biljne vrste kao što su masline, palme, agrumi i vinova loza. U unutrašnjosti Andaluzije većinu vegetacije čine uglavnom šikare koje se sastoje od grmova jasena, lovora, divlje masline i ružmarin, dok na tlu rastu ljekovite trave kao što su lavanda, majčina dušica i kadulja. Za vrijeme ljeta zbog visokih temperatura i suša većina vegetacije požuti, zbog čega u pojedini dijelovi Andaluzije podsjećaju na stepsku vegetaciju.¹¹

U takvim klimatskim i vegetacijskim uvjetima se pojavljuju različite vrste životinja. Najčešće su mediteranske ptice, gmazovi poput zmija u guštera i razni kukci. U

---

¹⁰ <http://www.andalucia.climatemps.com/> (posjećeno 14.04.2021.)

¹¹ <https://www.andalucia.com/environment/home.htm> (posjećeno 14.04.2021.)

unutrašnjem i planinskom dijelu se mogu pronaći veći sisavci kao na primjer jelen, divlja svinja, pirenejski vuk i pirenejski ris.¹²

1.6 Zaštićena prirodna baština

Da bi se neko područje proglasilo zaštićenim potrebno je imati nešto jedinstveno vrijedno zaštite. Priroda je jedinstvena i neponovljiva i baš zbog toga je i turistički atraktivna. Međutim, velika posjećenost može snositi loše posljedice za bioraznolikost i prirodnu ravnotežu zaštićenog područja, pa zbog toga mnogo parkova prirode i nacionalnih parkova ograničava broj posjetitelja. S više nacionalnih parkova, rezervata i parkova prirode Andaluzija posjeduje bogatu prirodnu baštinu koja je dobro očuvana i svake godine privlači veliki broj turista. U blizini zaštićenih područja su izgrađeni popratni sadržaji za posjetitelje (vidikovci, pješačke i biciklističke staze, kampirališta i rekreacijske zone), čime je usklađena ravnoteža između turista i zaštićene prirodne baštine. U daljnjem će se navesti i opisati nacionalni parkovi i parkovi prirode u Andaluziji.

1.6.1 Nacionalni park Sierra Nevada

Sierra Nevada je masivan i opsežan planinski lanac koji pripada Betijskim Kordiljerima. Na više od 86 tisuća hektara Sierra Nevada se prostire u centralnom i jugoistočnom dijelu regije. S 20 vrhova koji prelaze visine od 3000 metara je Sierra Nevada, nakon Alpa, drugi planinski lanac po visini u Europi. Područje karakteriziraju snježni vrhovi, brze rijeke, kamene padine i ledenjačka jezera. Godine 1986. je UNESCO područje Sierra Nevade proglasio rezervatom biosfere zbog bogate flore i faune, a 1998. godine je područje proglašeno nacionalnim parkom. Jedna od posebnih atrakcija parka je najviši vrh Mulhacén (3481 m) koji je ujedno najviši vrh u Španjolskoj.¹³ Pod dobrim vremenskim okolnostima su vidljive daleke planine na Afričkom kontinentu. Kako su kroz povijest kroz Andaluziju prolazile različite civilizacije i kulture, tako se njihove ostavštine mogu pronaći u samom parku. Jedna od atrakcija su sela Las Alpujarras koja su bila posljednja utočišta Maura na

---

¹²<https://www.juntadeandalucia.es/medioambiente/portal/web/guest/configuraci%C3%B3n-de-la-red-de-espacios-naturales-protégidos-de-andalucia-renpa-?categoryVal=> (posjećeno 14.04.2021.)

¹³ <https://www.andalucia.com/environment/protect/sierra-nevada.htm> (posjećeno 14.04.2021.)

Pirinejskom poluotoku. Sela su poznata po sustavu navodnjavanja i kućama s ravnim krovovima. Posjetitelji parka na izbor imaju razne aktivnosti kao na primjer kampiranje, planinarenje, skijanje i biciklizam. Na sjeverozapadu parka se nalazi najjužnije skijalište u Europi u kojem skijaška sezona traje od studenog do travnja.¹⁴

Slika 1: Bijeli vrhovi planinskog lanca Sierra Nevada

Izvor: <https://www.andalucia.com/environment/protect/sierra-nevada.htm> (posjećeno 14.04.2021.)

1.6.2 Nacionalni park Donana

Uz desnu obalu rijeke Guadalquivir se smjestilo jedno od najvažnijih zaštićenih područja Andaluzije i najveći ekološki rezervat u Europi. Kroz povijest su područje nacionalnog parka koristile aristokratske obitelji kao mjesto za lov. Početkom 60-ih godina prošlog stoljeća su se provodila različita znanstvena istraživanja na području parka u kojima je prepoznata važnost zaštite tog područja, te je zbog toga 1969. godine područje prozvano nacionalnim parkom, a 1978. godine se površina parka dodatno proširila. Ono što ovaj nacionalni park čini posebnim i turistički atraktivnim je što je u parku moguće pronaći različite ekosustave: lagune, močvare, kilometarske pješčane plaže, borove šume, pokretne dine i litice. Park je stanište za mnoge ptice (od toga 5 vrsta ugroženih), gmazove i sisavce kao što je na primjer pirenejski ris.¹⁵ Jedna od glavnih turističkih atrakcija u parku je sustav fosilnih dina Acantilado del Asperillo koji se proteže na 12 hektara duž obale. Acantilado del Asperillo se smatra

---

¹⁴ <https://sierranevada.es/en/invierno/la-estaci%C3%B3n/entorno/espacio-natural/> (posjećeno 14.04.2021.)

¹⁵ Inman, N., Gallagher, M. (2005.): Eyewitness travel guide, Španjolska, Profil, Zagreb

jednom od najneobičnijih geomorfoloških obalnih formacija na cijelom Pirinejskom poluotoku. Taloženjem pijeska i različitih organskih materijala koje je stoljećima nanosio vjetar nastale su različite formacije dina. Park je atraktivna lokacija za promatrače ptica jer se u parku može promatrati migracija ptica selica iz Afrike prema Europi i obrnuto. Park je 1994. godine dodan na popis UNESCO-ve svjetske baštine, te ga se s međunarodne strane predstavlja kao mjesto u kojem vlada ravnoteža između čovjeka i prirode.¹⁶

Slika 2: Acantilado del Asperillo

Izvor: <https://www.andalucia.org/en/matalascañas-natural-spaces-acantilado-del-asperillo> (posjećeno 20.04.2021.)

1.6.3 Park prirode Sierra de Grazalema

Smještena između pokrajina Cádiz i Málaga, Sierra de Grazalema je jedno od najkišovitijih područja na Pirinejskom poluotoku. Godine 1977. je područje proglašeno UNESCO-vim rezervatom biosfere. Jedinstveni krški kompleks, s dubokim klisurama i špiljskim sustavima, riječkim kompleksima i jedinstvena flora i fauna upravo čine područje turistički atraktivnim. Na području parka zabilježeno je 10 vrsta vodozemaca, 14 vrsta gmazova, 136 vrsta ptica i 42 sisavca. Posjetitelji parka mogu vidjeti zaštićenu vrstu španjolske jele, vrsta koja je stara preko 3 milijuna godina. Planinski reljef parka je pogodan za rast cvjetnica koje su specijalizirane za rast na planinama. Posebno se ističe mak Grazalema koji se može pronaći samo u

---

¹⁶ <https://www.andalucia.org/en/matalascañas-natural-spaces-acantilado-del-asperillo> (posjećeno 20.04.2021.)

parku. Posjetitelji parka također mogu vidjeti kolonije Bjeloglavih supova koji se gnijezde na liticama parka, te krda španjolskih kozoroga i ugrožene Bonellijeve orlove. Neke od atrakcija rezervata su strmi klifovi i uske doline, poput doline Zelene klisure, čije stijene dosežu visinu od 400 metara. U samom parku ih se nalazi više od 20 na visini iznad 1000 metara nadmorske visine. Na visini od 1654 metara, El Torreón je najviši vrh u cijelome parku i pruža pogled na cijeli Cádiz i njegovu okolicu.¹⁷ Veliki dio parka je dostupan posjetiteljima jer u njemu postoji mnogo pješačkih staza putem kojih mogu razgledavati gotovo sve atrakcije koje park nudi. Većina pješačkih staza je otvoreno za javnost, međutim, postoje 4 staze koje nisu dostupne svakome i potrebna je pratnja vodiča uz ograničen broj ljudi. U rezervatu se nalazi špilja, točnije špiljski kompleks Hundidero – Gato, koja je ujedno i najveći špiljski kompleks u Andaluziji. Također vrijedi spomenuti špilju Pileta u kojoj se mogu vidjeti crteži iz prapovijesti.¹⁸

Slika 3: Crtež ribe na zidu špilje Pileta

Izvor: <https://www.andalucia.org/en/benaolan-cultural-tourism-cueva-de-la-pileta> (posjećeno 02.05.2021.)

1.6.4 Sierra de Castril

Smještena sjeveroistočno od regije Granada, planinsko područje Sierra de Castril dobilo je naziv po istoimenoj rijeci koja teče kroz to područje. Tok rijeke i sastav kamena su formirali tamošnji krajolik. Područje je 1989. godine proglašeno parkom prirode. Ovo vapnenačko područje atraktivno je zbog svojih geoloških značajki, s

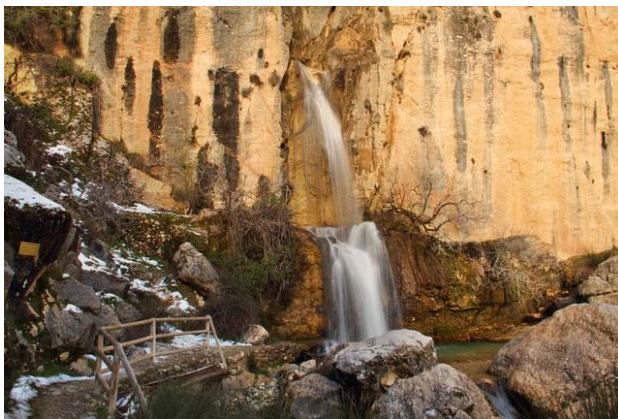
---

¹⁷ <https://www.andalucia.com/environment/protect/grazalema.htm> (posjećeno 02.05.2021.)

¹⁸ <https://www.andalucia.org/en/natural-spaces-sierra-de-grazalema> (posjećeno 02.05.2021.)

erodiranim krajolikom klisura, okomitih litica i slapova, te pod zemljom brojnih špilja. Jedna od poznatijih špilja je Cueva del Muerto koja je poznata po stalagmitima i stalaktitima. Također vrijedi spomenuti špilju Cueva de Don Fernando koja je najveća špilja u Granadi i druga po veličini u Andaluziji, sa dužinom od 2 i pol kilometra i dubinom od 241 metara. Slapovi su jedna od glavnih atrakcija parka, a najpoznatiji su slapovi La Magdalene i Lezar. Park je stanište različitih vrsta ptica zbog čega je 2002. godine proglašen zaštićenim područjem ptica. Na visokim vapnenačkim liticama se gnijezde vrste egipatskog supa, bjeloglavog supa i sivog sokola. Šume u parku su stanište za kratkoprstog, čizmarstog i surog orla dok se uz rijeke mogu vidjeti sive čaplje. Planinski dio parka je postao stanište za različite vrste sisavaca. Neke od najčešćih vrsta su planinska koza, jelen lopatar, divlje svinje i muflon, te su također zabilježena viđanja ugroženog pirenejskog risa. Veliki broj posjetitelja parka čine kamping turisti. Od kampirališta vrijedi izdvojiti Camp El Cortijo koji se nalazi unutar parka kod izvora rijeke Castril. Atrakcije parka posjetitelji mogu obići pješačkom stazom Sendero Rio Castril koja je dugačka 12 kilometara i prolazi uz obalu rijeke Castril sve do njenog izvora.¹⁹

Slika 4: Vodopad La Magdalene

Izvor: <https://www.exclusivegranada.com/tourist-guide/natural-parks/natural-park-sierra-de-castril/>
(posjećeno 04.05.2021.)

---

¹⁹ <https://www.andalucia.org/en/castril-natural-spaces-sierra-de-castril> (posjećeno 04.05.2021.)

2. ANTROPOGENE TURISTIČKE ATRAKCIJE

Kulturna raznolikost je poticala čovjeka na putovanje i upoznavanje drugih kultura, te je tako i danas kultura grada, regije i države jedan od glavnih motiva kod mnogih turista. Područje Andaluzije je kroz povijest prošlo mnogo različitih vladara koji su donijeli svoju kulturu i tradiciju. Veliki dio su pridonijeli Arapi jer su kroz više stoljeća vladali područjem Andaluzije. Njihov utjecaj se može vidjeti na arhitekturi starogradskih jezgra, posebice u gradu Córdoba koji je za vrijeme arapske vlasti bio političko, kulturno i vjersko središte. Značajan utjecaj na kulturu Andaluzije su imali Romi od kojih je potekao poznati ples flamenco. Najveća koncentracija turista se odvija u velikim gradovima Andaluzije. Popis kulturnih dobara Andaluzije je dugačak jer je čak 1700 kulturnih dobara upisano u Opći katalog povijesnog nasljeđa Andaluzije. Vrijedi spomenuti da je od 41 kulturnih dobara s UNESCO-ve liste svjetske kulturne baštine u Španjolskoj, 6 kulturnih dobara u Andaluziji. Dio kulture nije samo materijalna nego i nematerijalna baština. Andaluzija je poznata po raznim manifestacijama putem kojih se posjetitelji mogu bolje upoznati s kulturom Andaluzije i lokalnog stanovništva. U nastavku će se nabrojati i opisati kulturno – povijesni spomenici, muzeji i manifestacije koje bilježe veliki broj posjetitelja i čine kulturni identitet Andaluzije.²⁰

2.1 Kulturno – povijesni spomenici

Kao što je već prije navedeno, Španjolska je kroz povijest mijenjala mnogo vladara. Andaluzija je dugi niz godina bila pod vlašću tzv. Maura (arapsko nomadsko pleme) koji su skoro 8. stoljeća vladali područjem Andaluzije. Iza sebe su ostavili jedinstveni stil gradnje i zapravo time stvorili suvremenu sliku gradova u Andaluziji. Većina tih kulturnih znamenitosti je zbog svoje važne povijesne uloge i arhitekture smješteno na UNESCO-vu listu kulturne baštine.²¹

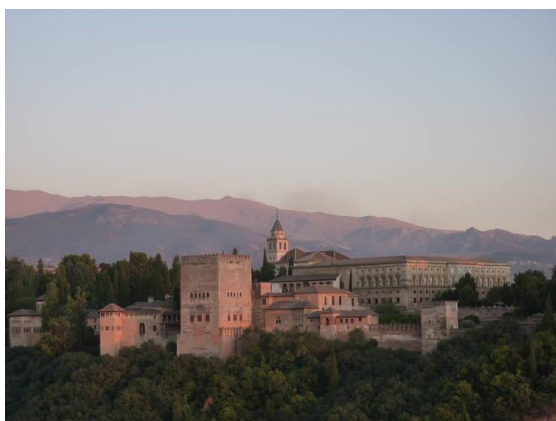
²⁰ Lew, A.A., Hall, C.M., Timothy, D.J. (2015.); World regional geography, Kendall Hunt, Dubuque

²¹ Boniface, B., Cooper, C., Cooper., R. (2012.); Worldwide destinations: the geography of travel and tourism – sixth edition, Butterworth – Heinemann, Oxford

2.1.1 Alhambra, Generalife i Albayzín

Kulturni spomenici smješteni na dva brda iznad modernog grada Granade, Alhambra i Albayzín vraćaju posjetitelje u srednjovjekovnu Granadu. U vrijeme srednjeg vijeka je Alhambra bila pod neprestanom okupacijom. Dvorac je građen između 13. i 14. stoljeća od maurskih vladara, te je bio sjedište Arapskih vladara u Granadi. Danas je dvorac gotovo pa netaknut, jedino su vidljive male prepravke kršćanskih vladara, i jedna je od poznatijih atrakcija u Španjolskoj. Pored dvorca nalazi se vrt Generalife koji se smatra najočuvanijom maurskom baštinom. Vrt Generalife predstavlja jedno od rijetkih srednjovjekovnih područja poljoprivrede. U srednjem vijeku je vrt služio kao mjesto za zabavu vladara Granade. Blizu dvorca Alhambra nalazi se stambena četvrt Albayzín, na čije najviše brdo turisti često dolaze uživati u pogledu na sami dvorac. Četvrt predstavlja mješavinu arapske i kršćanske arhitekture. Albayzín čini podrijetlo grada Granada i njezine karakteristike su uske ulice s malim trgovinama i kućama izgrađenim u mavarskom i andaluzijskom stilu. Albayzín je ilustracija španjolske renesanse i baroka i islamskim stilom gradnje ulica. Navedene kulturne atrakcije su 1984. Godine upisane u UNESCO-vu listu svjetske baštine.²²

Slika 5: Dvorac Alhambra

Izvor: <https://whc.unesco.org/en/list/314> (posjećeno 01.06.2021.)

2.1.2 Nalazište dolmena u Antequeri

Možda jedan od najvažnijih primjera europske prapovijesne gradnje se nalazi upravo u središtu Andaluzije. U nalazištu u Antequeri se nalaze 3 megalitska spomenika:

---

²² <https://whc.unesco.org/en/list/314> (posjećeno 01.06.2021.)

dolge Menga, Viera i Tholos El Romeral. Spomenici su izgrađeni u vrijeme neolitika od velikih kamenih blokova. Komore s krovovima i lažnim kupolama su služili za pogrebne rituale. Uz njih se nalaze i 2 prirodna spomenika, a to su La Peña de los Enamorados i El Torcal prema kojima su dolmeni orijentirani.²³

Slika 6: Iskopine dolemna u Antequeri

Izvor: <https://whc.unesco.org/en/list/1501> (posjećeno 01.06.2021.)

2.1.3 Medina Azahara

Nestale države i gradovi su uvijek atrakcija, pa tako je i kalifatski grad Medina Azahara jedan od tih nestalih gradova. Grad je osnovan od zapadno islamske civilizacije Al – Andalus u 10. stoljeću u bio je glavni grad kalifata u Córdoba. Grad je opustošen i ostavljen u zaboravi nakon građanskog rata koji je okončao postojanje kalifata. Uništeni grad je ostao u zaboravi skoro 1000 godina, da bi početkom 20. stoljeća bio ponovno otkriven. U ruševinama je moguće vidjeti cjelovitu infrastrukturu poput cesta, mostova, zgrada i ukrasnih elemenata čime se posjetitelji mogu bolje upoznati s tradicijom i kulturom zapadno islamske civilizacije.²⁴

---

²³ <https://whc.unesco.org/en/list/1501> (posjećeno 01.06.2021.)

²⁴ <https://whc.unesco.org/en/list/1560> (posjećeno 01.06.2021.)

Slika 7: Ostatci kalifatskog grada Medina Azahara

Izvor: <https://whc.unesco.org/en/list/1560> (posjećeno 01.06.2021.)

2.1.4 Povijesni centar Córdoba

Córdoba je jedan od starijih gradova u Španjolskoj kroz koji su prolazile različite kulture. Rimljani su u 2. stoljeću prije Krista osnovali grad i imao je veliku važnost u doba cara Oktavijana Augusta. Svoj vrhunac je grad doživio nakon što su ga zauzeli Mauri u 8. stoljeću koji su izgradili preko 300 džamija, ulice, palače i javne zgrade. Velika džamija predstavlja jedinstveno umjetničko postignuće zbog visine stropova i bila je druga džamija po veličini, nakon Svete džamije u Meki. U 13. stoljeću je Fredinand III. džamiju pretvorio u katedralu. Centar grada stvara idealno krajobrazno i urbano okruženje za džamiju. Mnoge kuće u centru se mogu vidjeti u izvornom obliku.²⁵

Slika 8: Velika džamija u centru Córdoba

Izvor: <https://whc.unesco.org/en/list/313> (posjećeno 01.06.2021.)

---

²⁵ <https://whc.unesco.org/en/list/313> (posjećeno 01.06.2021.)

2.1.5 Renesansni Monumentalni kompleks gradova Úbeda i Baeza

Úbeda i Baeza su dva susjedna grada koji 9km međusobno razdvojeni. Gradovi su se počeli razvijati u doba Maura u 9. Stoljeću i za vrijeme Rekonkvista u 13. stoljeću. Vrhunac u razvoju su oba grada doživjela za vrijeme renesansne obnove u 16. stoljeću. Arhitektura dvaju gradova se znatno razlikovala. Baeza je za vrijeme renesanse postao važno crkveno i obrazovno središte, dok je Úbeda više bio plemićki grad. Najveći ansambl renesanse u španjolskoj se nalazi upravo u Úbedi. Vrijedni spomeni su pogrebna kapela El Salvador i palača Vázquez de Molina, koja je danas preuređena u gradsku vijećnicu. Vrijedni spomenici u Baezi su trg Santa Maria i istoimena katedrala, te staro sveučilište koje je danas preuređeno u Međunarodno sveučilište u Andaluziji.²⁶

Slika 9: Palača Vázquez de Molina u Úbedi

Izvor: <https://whc.unesco.org/en/list/522> (posjećeno 01.06.2021.)

2.1.6 Katedrala u Sevilli i Archivo de Indias

Smješteni u srcu Seville, katedrala Alcázar i Archivo de Indias skupa čine monumentalni kompleks koji zajedno predstavljaju „Zlatno doba“ Španjolske. Sama katedrala je prvenstveno bila izgrađena kao džamija za vrijeme Arapske vlasti (vidljivo po zvoniku koji je nekada bio minaret), a kao katedrala je proglašena početkom 15. stoljeća. Katedrala je građena u gotičko – renesansnom stilu i službeno je najviša gotička zgrada u Europi. Zanimljiva činjenica je da se u katedrali nalazi grobnica poznate povijesne ličnosti Kristofora Kolumba. Archivo de Indias je izgrađena krajem 16. stoljeća i u njoj se nalazio glavni konzulat trgovaca u Sevilli. Par

²⁶ <https://whc.unesco.org/en/list/522> (posjećeno 01.06.2021.)

stoljeća kasnije je postao glavno mjesto za dokumentaciju i odnose između Španjolske i Novog svijeta, točnije Sjeverne i Južne Amerike.²⁷

Slika 10: Katedrala Alcázar

Izvor: <https://whc.unesco.org/en/list/383> (posjećeno 01.06.2021.)

2.1.7 Plaza de toros de Ronda

Ako je Španjolska po nečem poznata, onda su to borbe s bikovima. Grad Ronda se smatra kolijevkom borbe bikova. Prvotno je na području arene bila škola jahanja u kojoj su se pred publikom izvodile vježbe i igre s bikovima. Dolaskom obitelji Romero u Rondu se scena u potpunosti promijenila. Iz obitelji su proizašle 3 generacije toregora od kojih je najpoznatiji Pedro Romero koji se borio s preko 5000 bikova. Nagla porast popularnosti borbe s bikovima dovela je do toga da se izgradi današnja arena. Arena je izgrađena 1785. godine i građena je od kamena i terase su pokrivene dvoslivnim arapskim krovom zbog čega je arena prepoznatljiva u cijelom svijetu.²⁸

Slika 11: Plaza de Toros de Ronda

Izvor: <https://www.andalucia.org/en/ronda-cultural-tourism-plaza-de-toros-de-ronda> (posjećeno 02.06.2021.)

²⁷ <https://whc.unesco.org/en/list/383> (posjećeno 01.06.2021.)

²⁸ <https://www.andalucia.org/en/ronda-cultural-tourism-plaza-de-toros-de-ronda> (posjećeno 02.06.2021.)

2.1.8 Torre del Oro

Smješten u Sevilli, Torre del Oro je služio kao obrambena kula u 13. stoljeću. Toranj je visok 36 metara i nalazi se na važnoj strateškoj poziciji. Naime, toranj se nalazi uz rijeku Guadalquivir i u slučaju ulaska neprijateljskih brodova iz tornja bi se podigao debeli lanac koji bi spriječio ulaz. Kula je bila povezana s Torre de la Plata zidom koji je urušen. Kula je kasnije imala više svrha, kao zatvor za plemiće, kapela, uredi za lučku upravu da bi u suvremeno doba služio kao mali pomorski muzej.²⁹

Slika 12: Torre del Oro

Izvor: <https://www.andalucia.org/en/sevilla-cultural-tourism-torre-del-oro-museo-maritimo-de-sevilla>
(posjećeno 02.06.2021.)

2.2 Muzeji

Kako bi se materijalna kulturna baština bolje očuvala i predstavila javnosti počeli su se osnivati muzeji koji su danas jedna od nezaobilaznih točki turističkih razgledavanja. Pomoću muzeja se može utjecati na stupanj turističkog razvoja jer muzeji predstavljaju kulturu, potiču kulturnu raznolikost, privlače posjetitelje i time stvaraju identitet grada ili regije. U nastavku će se navesti muzeji koji su značajni za kulturu Andaluzije i bilježe veliki broj posjetitelja.

---

²⁹<https://www.andalucia.org/en/sevilla-cultural-tourism-torre-del-oro-museo-maritimo-de-sevilla>
(posjećeno 02.06.2021.)

2.2.1 Picassov muzej u Málaga

Jedan od poznatijih umjetnika 20. stoljeća i najpoznatiji Španjolski umjetnik Pablo Picasso je rođen upravo u Málaga i stanovnici Málaga su njemu čast otvorili muzej. Svečano otvorenje muzeja je bilo 27. listopada 2003 kada su španjolski kralj i kraljica prerezali vrpce i pustili preko 2000 posjetitelja. Muzej se nalazi u Palacio de Buenavista koji se nalazi u povijesnom centru grada i uloženi su veliki trud i budžet kako bi se zgrada obnovila i njemu u čast otvorila. jednom danu. Koliko je muzeja poznata govori činjenica da u samom vrhuncu turističke sezone posjetitelji čekaju u redu na ulazu. Da je velika želja turista za obilazak muzeja i razgledavanje umjetnikovih remek djela, nam pokazuje statistički podatak koji govori da je 2016. godine muzej primio preko 550 tisuća posjetitelja.³⁰

Slika 13: Picassov muzej

Izvor: <https://www.spain.info/en/places-of-interest/museum-picasso-malaga/> (posjećeno 20.06.2021.)

2.2.2 Muzej u Cádiz

Jedan od poznatijih muzeja Andaluzije je muzej u Cádiz. Muzej je podijeljen na 2 kata i na svakom katu je određena kategorija izložbi. U prizemlju su arheološki pronalasci iz vremena Feničana i Rimskog Carstva, na prvom katu je izložba slika poznatih Andaluzijskih slikara poput Francisca de Zurbarána, te na trećem katu etnografska izložba u kojoj posjetitelji mogu vidjeti lutkarske umjetnine Tía Norica, tradicionalne španjolske kazališne lutke. Muzej svoje početke bilježi početkom 19. stoljeća, točnije 1835. nakon što su španjolske vlasti zaplijenile umjetnine iz raznih samostana i umjetničkih akademija. Muzej u Cádiz je od izričitog značaja za

---

³⁰ <https://www.museopicassomalaga.org/en/home> (posjećeno 20.06.2021.)

očuvanje i prezentiranje kulture grada i Andaluzije zbog čega je ulaz za građane Europske Unije besplatan.³¹

Slika 14: Zgrada Muzeja u Cádiz

Izvor: <https://www.museosdeandalucia.es/web/museodecadiz#> (posjećeno 15.6.2022.)

2.2.3 Muzej stakla i kristala u Málaga

Muzej se nalazi u gradu Málaga i smješten je u kući iz 18. stoljeća muzej nudi privatnu zbirku bivšeg vlasnika kuće u kojoj posjetitelji mogu vidjeti preko 3000 izložbi od stakla. Izložbu prate slike, namještaj i ukrasni predmeti iz različitih povijesnih razdoblja Andaluzije. Ambijent i izložba ostavljaju kod posjetitelja osjećaj povratka u prošlost i time im omogućuje bolji uvid na kulturu Andaluzije. Izložba se s vremenom dodatno proširuje. Prema posljednjim informacijama uskoro se otvara stakleni vrt u dvorištu muzeja u kojem će posjetitelji moći vidjeti nove kolekcije staklenih umjetnosti. Muzej je za posjetitelje otvoren svaki dan i cijene ulaznica su 7 eura po osobi što uključuje još i prатnju vodiča za bolji doživljaj posjetitelja.³²

Slika 15: Izložba u Muzeju

Izvor: <https://visita.malaga.eu/de/was-zu-sehen-und-zu-tun/kultur/museen/glas-und-kristallmuseum-p103368> (posjećeno 15.6.2022.)

---

³¹ <https://www.museosdeandalucia.es/web/museodecadiz> (posjećeno 15.6.2022.)

³² <https://www.museovidrioycristalmalaga.com/> (posjećeno 15.6.2022.)

2.3 Manifestacije

Pored kulturno – povijesnih spomenika u Andaluziji veliki broj turista svake godine privlače razne manifestacije. Kao što je već više puta spomenuto područje Andaluzije je kroz povijest prošlo kroz razne vladare koji su donesli svoj dio kulture sa sobom. Veliki broj sunčanih dana omogućuje održavanje manifestacija na otvorenom tijekom cijele godine. Manifestacije su uglavnom tradicionalnog i religioznog tipa. U Andaluziji se godišnje održava preko 3000 fiesta. Fieste su manifestacije u lokalnim selima i gradovima kojima se obilježavaju dani svetaca ili dan grada. U nastavku teksta će se nabrojati i opisati poznate manifestacije u Andaluziji.³³

2.3.1 Festival svetog Bernaba – Marbella

Stanovništvo Andaluzije je katoličke vjeroispovijesti i veliki broj stanovnika se pridržava tradicije, pa tako se u svakom gradu slavi njegov svetac. Marbella, koja se nalazi nekoliko kilometara zapadno od Málaga, svake godine 11. lipnja slavi dan svetog Bernabe jednodnevnim sajmom. Dan se obilježava s tradicionalnim elementima andaluzijskog sajma: hrana, piće, ples i zabava. Dnevni program manifestacije se održava u samom gradu gdje posjetitelji mogu obilaziti „casetas“ koji su tradicionalni šatori koji se postavljaju na sajmovima. Noćni dio sajma se održava izvan grada, na plaži kod najstarijeg hotela El Fuerte gdje posjetitelji mogu uživati u vatrometu. Inauguracija sajma započinje u nedjelju i sajam traje tjedan dana.³⁴

2.3.2 Karneval u Cádiz

Veljača je vrijeme kada gradom Cádiz počinju hodati tiposi ili kostimirani posjetitelji koji su došli proslaviti karneval. Za vrijeme karnevala se organiziraju gastronomska događanja na kojima skupine iz kazališta Falla puštaju javnosti svoj repertoar šaljivih pjesama koje su humoristična kritika ili satira na vijesti i događanja koja su se zbivala tijekom cijele godine. Posjetitelji na tim događanjima imaju mogućnost probati lokalnu hranu i kupiti lokalne proizvode. Prve nedjelje karnevala se održava velika parada koja privlači veliki broj kostimiranih posjetitelja. Posljednjeg vikenda karnevala se

---

³³ Lew, A.A., Hall, C.M., Timothy, D.J. (2015.); World regional geography, Kendall Hunt, Dubuque

³⁴ <https://www.andalucia.com/marbella/feria.htm> (posjećeno 14.06.2021.)

održava „Parada komedije“ na kojima se obično okupljaju obitelji, kolege ili prijatelji koji se natječu čija će pjesma biti smješnija. Jedna od glavnih atrakcija karnevala je „Veliko finale“ koje se održava prvog petka u kojem sve do jutra posjetitelji slave ulicama i pjevaju humoristične skladbe.³⁵

2.3.3 Feria de Abril

Prijevodom na hrvatski Feria de Abril znači travanjski sajam. Trajanje sajma je tjedan dana i započinje zadnji ponedjeljak u travnju. U tih tjedan dan je centar Seville preplavljen šarenim bojama. Na sajmištu je tih tjedan dana postavljeno više stotina „casetas“ ili šatora. Dio šatora je privatno vlasništvo u kojem se okupljaju lokalni prijatelji, kolege i poznanici kako bi skupa slavili i plesali ples „sevillanas“ koji je lokalna verzija flamenka, dok u šatorima koji su otvoreni za javnost posjetitelji mogu probati lokalnu hranu, vino i kupiti lokalne proizvode. Festival se otvara „testom osvjetljenja“ kada se pali više tisuća šarenih lampica na sajmištu, te se ukrašava ulaz koji je visok 50 metara i svake godine je drugačijeg motiva. Za vrijeme sajma organiziraju se različita događanja kao što je na primjer parada kočija. Posjetitelji mogu sudjelovati u paradi tako da unajme kočiju s vozačem. Jedna od atrakcija sajma je borba bikova u Plaza de la Maestranza i karte je moguće kupiti putem interneta. Sajam ne bi bio poseban da nema toliko šarenih boja, pa je zato postavljen i dres code. Muškarci mogu nositi tipičnu odjeću farmera, dok žene mogu nositi flamenco ili romsku haljinu. Travanjski sajam završava u nedjelju navečer s vatrometom.³⁶

Slika 16: Parada kočija za vrijeme sajma

Izvor: <https://www.andalucia.org/en/sevilla-events-calendar-feria-de-abril> (posjećeno 15.06.2021.)

³⁵ <https://www.spain.info/en/calendar/fiestas-carnival-cadiz/> (posjećeno 14.06.2021.)

³⁶ <https://www.spain.info/es/agenda/feria-abril/> (posjećeno 15.06.2021.)

2.3.4 Festival Frigiliana Tres Culturas

Već je više puta u radu spomenuto kako je kroz Andaluziju prošlo više različitih kultura. U blizini grada Malaga nalazi se selo Frigiliana koje lokalno stanovništvo zove „Selo triju kultura“ jer su kroz to selo prolazili Arapi, Mavri i kršćani i svatko je za sobom ostavio svoj utisak na kulturu. U starom gradu sela koji se naziva Barrio Alto se može na 12 keramičkih pločica ugrađeni u fasadu vidjeti priča od pobuni Maura i osvajanju kršćana. Različite kulture su formirale današnji oblik sela i zbog toga je idealna lokacija za organizaciju kulturne manifestacije. Festival triju kultura je svjetske poznata i privlači posjetitelje iz cijelog svijeta. Tako se posljednjeg vikenda u kolovozu u kulturno raznolikoj općini okuplja više kultura. Svrha festivala je prikazivanje kulturne raznolikosti, tolerancije, poštovanja i jedinstva. Posjetiteljima je ponuđen niz događanja: glazbene izvedbe, kazališne predstave, gurmanski dani, parada, cirkuske izvedbe, ples i još mnogo toga. Tu je također organizirana ruta, tzv. „Ruta de la Tapa“ gdje posjetitelji imaju mogućnost probati različite vrste „tapasa“ u 19 različitih restorana za samo 2 eura. Ove godine se obilježava 16. Obljetnica festivala koji će trajati od 27. do 29. kolovoza.³⁷

2.3.5 Noche de San Juan

Noć svetog Ivana se slave duž cijele Costa del Sol. Dan kada je dan najduži, a noć najkraća se naziva ljetna solsticija, koja u Andaluziji ima ritualni značaj. Te noći su plaže pune ljudi koji pale krijesove. Tradicija kaže da osoba koja 3 puta preskoči krijes biti očišćena i pročišćena, te da će problemi te osobe izgorjeti. Oko ponoći ljudi skaču u more kako bi se prema tradiciji očistili od zlih duhova. Legenda kaže da će osoba koja nakon ponoći 3 puta opere lice i noge dobiti 3 želje te da će idućih 12 mjeseci biti sretni. Osim krijesova ljudi spaljuju „muñecos“ ili lutke lokalnih, regionalnih ili međunarodnih zloglasnih ličnosti. Ovisno o općini ili gradu se organiziraju koncerti i druga događanja kako bi se ostavio još bolji dojam kod posjetitelja.³⁸

---

³⁷https://www.malaga.es/en/turismo/tradiciones/lis_cd-1665/festival-tres-culturas-frigiliana-agosto-fiesta-singular (posjećeno 16.06.2022.)

³⁸<https://www.visitcostadelsol.com/malaga-costa-del-sol/culture-and-museums/fairs-and-festivals/noche-de-san-juan-p83831> (posjećeno 16.06.2022.)

3. TURIZAM POSEBNIH INTERESA

Turizam je nepredvidiv i neprestano se mijenja potražnja. Suvremeni turisti traže personaliziranu ponudu i mirnija mjesta za odmor. Godišnji odmor nije više klasični odmor kao na primjer obilazak već poznatih znamenitosti, sunčanje na plaži i kupanje u moru. Suvremeni turisti traže aktivniji odmor i privlače ih manje poznate turističke destinacije. Pandemija virusa COVID-19 je narušila model masovnog turizma i otvorila mogućnosti za razvoj turizma posebnih interesa. Andaluzija, koja koristi sličan turistički model kao na primjer Hrvatska, ima veliki potencijal za razvoj eko turizma, kulturnog turizma, ruralnog turizma, sportskog i nautičkog turizma. Model masovnog turizma je u Andaluziji. U nastavku će se navesti koji su oblici turizma posebnih interesa razvijeni u Andaluziji i navesti će se mogućnosti za dodatan razvoj turizma posebnih interesa.³⁹

3.1 Eko turizam

Prije više od 20 godina se pojam eko turizam slabo spominjao i bio je slabo zastupljen. Globalne promjene, koje su znatno utjecale na turističku industriju, su dovele do toga da se pojam eko turizam pretvori u djelo. Eko turizam je usko povezan s ostalim oblicima turizma posebnih interesa, posebice u Europi. U Europi se eko turizam razvija u zaštićenim prirodnim područjima i ruralnim krajevima. Andaluzija je 20% područja stavila pod zaštitu, te je cijela pokrajina bogata florom i faunom zahvaljujući svojem geografskom položaju i klimi što joj daje prednost za razvoj eko turizma. Taj potencijal je prepoznat još 1999. godine kada su privatne tvrtke i nevladine organizacije Španjolske osnovale međunarodnu mrežnu organizaciju ANDECO koja je zadužena za promoviranje eko turizma u Andaluziji. Cilj organizacije nije samo očuvanje prirode i okoliša već i širenje mira i tolerancije među ljudima. Educiranjem turista i putnika o poštivanju lokalne kulture i poticanjem turista na planiranje ekološki pozitivnog putovanja je jedan od važnijih zadataka organizacije ANDECO. Utjecaj organizacije je znatno vidljiv na području Andaluzije. U malim selima, zvanim „pueblos“ se počelo otvarati sve više seoskih hotela i kampova. ANDECO je pokrenula više projekata za jačanje eko-turizma. Jedan od tih

---

³⁹ Boniface, B., Cooper, C., Cooper., R. (2012.); *Worldwide destinations: the geography of travel and tourism – sixth edition*, Butterworth – Heinemann, Oxford

projekata se zove Live the Natural Andalucia koji je edukacijski projekt koji pomoću 7 ekoturističkih staza u Sierr de las Nieves promoviraju održivu turističku alternativu. ANDECO nije jedina organizacija koja pokušava educirati turiste o održivom načinu putovanja. Internetska stranica Andalusia.org je objavila savjete za turiste i pomoć pri biranju ekološki prihvatljivih smještaja.⁴⁰

3.2 Kulturni turizam

Kultura neke destinacije je jedan od glavnih motiva turista pri odabiru destinacije. Kulturna baština stvara identitet destinacije i time znatno utječe na turistički razvoj destinacije. Pojam kulturni turizam se može definirati kao odlazak iz mjesta stanovanja s motivom za upoznavanje drugih kultura kako bi zadovoljio svoje kulturne potrebe. Aktivnosti kulturnog turista podrazumijevaju posjećivanje muzeja, galerija, kazališta, manifestacija i obilazak kulturno – povijesnih spomenika. Razvoj kulturnog turizma znatno pridonosi očuvanju lokalne kulture, pa tako i lokalnog identiteta, te ujedno upoznava turiste s mjestom koje posjećuju. Andaluzija je poznata po svojoj kulturnoj raznolikosti, što potvrđuje činjenica da je jedna manifestacija dobila naziv „Festival triju kultura“. S kulturnom raznolikošću Andaluzija posjeduje potencijal za daljnji razvoj kulturnog turizma. Festivali i kulturne manifestacije godišnje privlače veliki broj turista, pa tako i kulturnih turista jer na manifestacijama posjetitelji mogu sudjelovati i time zadovoljiti svoje kulturne potrebe. Osim manifestacije kulturni turisti imaju priliku posjetiti različite kulturne znamenitosti poput crkva, muzeja i arheoloških nalazišta koje su navedene u prethodnim stranicama. Činjenica da je UNESCO svrstao 6 znamenitosti na svoj popis svjetske kulturne baštine je pokazatelj koliko je Andaluzija kulturno raznolika i time atraktivna kulturnim turistima.

3.3 Ruralni turizam

Ruralna područja uglavnom čine priroda, manja sela, šume i poljoprivredna površina. Zadnjih nekoliko godina se ruralna područja suočavaju s lošom demografskom slikom i lošim gospodarstvom. Kako bi se očuvala i razvila ruralna područja potrebno

---

⁴⁰ https://www.ecoturismoenandalucia.org/Eng/ecotourism_andalucia.php (posjećeno 21.06.2021.)

je ulagati u razvijanje turizma. Sami naziv ruralni turizam govori da je to posebni oblik turizma koji se odvija izvan gradova u ruralnim područjima. Pod ruralni turizam spada više vrsta aktivnosti, kao što su na primjer lov, ribolov, planinarenje, biciklizam, kampiranje itd. Ruralni turizam omogućava mnoge dobrobiti za razvoj jer sprječava iseljavanje, povećava prihode i revitalizira sela. Andaluzijska sela se suočavaju s istom sudbinom kao većina ruralnih područja. Kako bi se stalo na kraj nagloj urbanizaciji potrebno je ulagati u razvoj ruralnog turizma. Klima u Andaluziji omogućava turistima obavljanje vanjskih aktivnosti što znatno pogoduje za razvoj seoskog turizma. Ruralni turizam je razvijen uz Costa del Sol gdje postoje razne radionice za turiste poput berba grožđa i maslina, te proizvodnja maslinovog ulja i vina. Među turistima je također popularna regija La Alpujarra. Smještena na južnom dijelu Sierre Nevade reljef regije je brežuljkast zbog čega su se sela i gradovi morali prilagoditi neravnom terenu, te su počeli graditi terase s vrtovima okrenute prema jugu. Time je nastao jedinstveni krajolik s vinogradima, bademovim stablima i usjevima na terasama. U glavnom gradu regije Lanjarón je razvijen kupališta u mineralnim vodama. Bijelo okrečena sela Cañara, Soportújar and Carataunas i Barranco de Poqueira su dobila naziv Balcón de la Alpujarra i nezaobilazna su mjesta turističkim ekskurzijama.⁴¹

3.4 Sportsko – rekreacijski turizam

U strategijama razvoja turizma vodećih turističkih država se daje sve veći značaj sportu i rekreaciji. Suvremeni turisti nisu više u potrazi a odmorom na plaži i ograničeno kretanje već traže aktivan odmor. Andaluzija zahvaljujući svojoj klimi i reljefu ima potencijale za razvoj sportskog turizma i to za različite sportske vrste.

Duga obala omogućava privlači ljubitelje sportova na vodi. Turistima se nude različite aktivnosti poput surfanja i ronjenja, međutim, vrsta sporta na vodi koja je najčešće zastupljena je jedrenje. Škole i tečajevi jedrenja su dostupni u većini gradova koji se nalaze na moru. Turisti imaju mogućnost iznajmiti jedrilicu ili brod za kružna putovanja. Organiziraju se putovanja jedrilicom koja traju od 5 do 7 dana na kojima se obilazi obala Andaluzije i drugih mediteranskih država, a među poznatijima su

---

⁴¹ <https://www.andalucia.org/en/la-alpujarra> (posjećeno 22.06.2021.)

„Mediteranska fantazija“ i „Blago Mediterana“.⁴² Osim jedrenja na moru moguće je i kopneno jedrenje. U gradu Tarifa, koji je ujedno i najjužniji grad u Europi, su jaki vjetrovi i pješčana plaža u dužini od 3 km, pridonijeli razvoju kopnenog jedrenja u Andaluziji.⁴³

Andaluzija koja je poznata kao ljetna turistička destinacija, također nudi bavljenje zimskim sportovima. Planinski lanac Sierra Nevada privlači ljubitelje skijanja i drugih zimskih sportova. Planinski vrhovi su od početka studenog pa sve do svibnja prekriveni snijegom što je omogućilo gradnju skijaških staza i skijaških resorta. Više od 85 kilometara skijaških staza skupa sa pratećim sadržajem pružaju turistima iskustvo bavljenja zimskim sportovima s pogledom na Sredozemno more. To čini Andaluziju najjužnijom pokrajinom u Europi u kojoj je moguće baviti se zimskim sportovima. U ranim jutarnjim satima je turistima moguće skijanje do podne, a poslije podne se mogu spustiti do obale i otići na kupanje. Međutim, skijanje i klizanje na ledu i dalje spadaju među najzastupljenijim turističkim aktivnostima preko zime, dok je preko ljeta moguće putovati na jeep safari, planinarenje i biciklizam po Sierr Nevada.⁴⁴

---

⁴² <https://www.andalucia.org/en/sport-activities> (posjećeno 22.06.2021.)

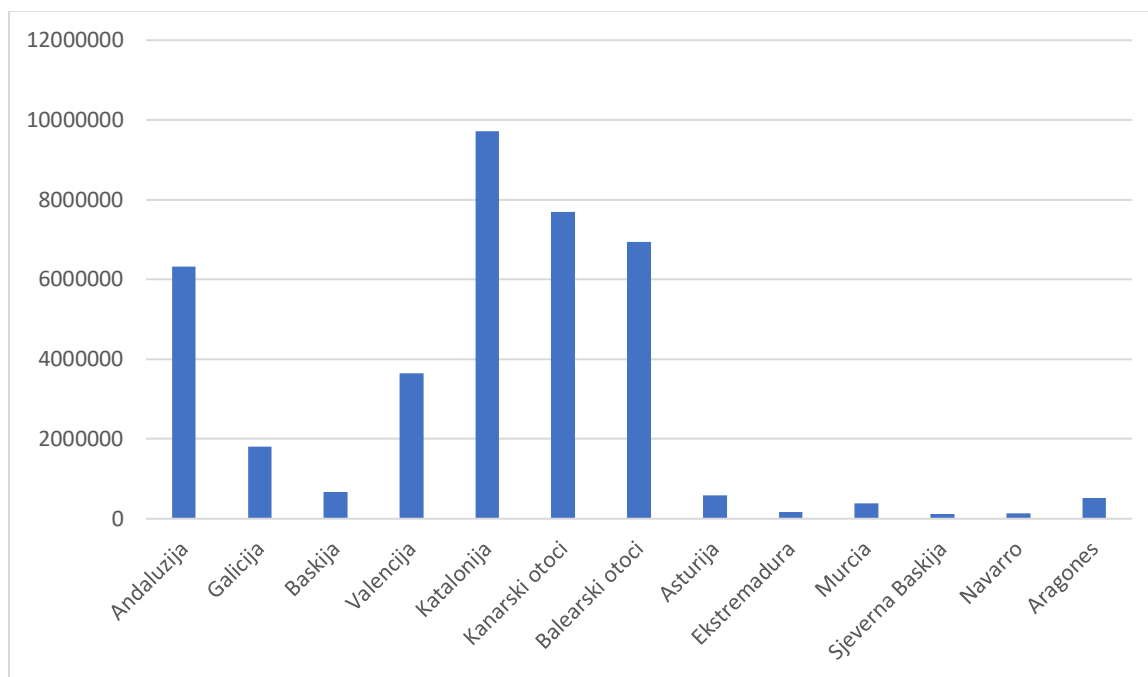
⁴³ <https://www.andalucia.com/tarifa/land-sailing.htm> (posjećeno 22.06.2021.)

⁴⁴ <https://www.andalucia.org/en/skiing-and-snowboarding> (posjećeno 22.06.2021.)

4. STATISTIČKI POKAZATELJI TURIZMA

Statistika je matematička grana koja prikuplja i analizira podatke te se pomoću nje može doći do zaključaka kao na primjer uspjeh ili neuspjeh u poslovanju. U turizmu statistika ima važnu ulogu jer pokazuje koliko je uspješan razvoj turizma na bazi brojki turističkih noćenja. U nastavku će se prikazati dijagram s brojevima noćenja po turističkim regijama Španjolske i time vidjeti na kojem se mjestu nalazi Andaluzija.

Graf 1. Broj noćenja po regijama

Izvor: <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?tpx=53755#!tabs-tabla> (posjećeno 15.6.2022.)

Graf prikazuje broj noćenja u smještajnim objektima po turističkim regijama i gradovima Španjolske. S obzirom na to da su podaci iz 2021. godine za vrijeme koje je su i dalje trajale mjere za ograničenje putovanja zbog pandemije virusa COVID – 19, brojke su puno manje jer nisu popunjeni maksimalni kapaciteti hotela. Po prikupljenim podacima se može vidjeti da je Katalonija i dalje najposjećenija regija Španjolske s preko 9 milijuna noćenja godišnje. Nakon Katalonije slijede Kanarski otoci (7.6 milijuna) i Balearski otoci (6.9 milijuna), te se Andaluzija smjestila tek na 4. mjesto po broju noćenja, s više od 6 milijuna noćenja. Nakon Andaluzije slijedi grad Valencia, Galicija, Baskija i ostale regije. Iz prikupljenih podataka se može zaključiti

da su kod turista atraktivne destinacije koje imaju razvijenu infrastrukturu za masovni turizam.

Tablica 1. Broj noćenja po obalama Andaluzije

Costa de Almeria:	922.467
Costa de la Luz Cádiz:	1.543.405
Costa Tropical:	206.672
Costa de la Luz Huelva:	587.091
Costa del Sol:	3.065.706

Izvor: <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?tpx=53755#!tabs-tabla> (posjećeno 15.6.2022.)

Tablica prikazuje broj turističkih noćenja u hotelima po obalama i gradovima smještenim blizu ili zu obalu. Iz tablice se može vidjeti kako je Costa del Sol najatraktivnija destinacija kod turista. Nakon nje slijedi Costa de la Luz, točnije dio obale oko grada Cádiz. Na trećem mjestu je obala oko grada Almeria. Za njom slijedi dio Coste de la Luz oko grada Huelva, te na kraju je Costa Tropical smještena između gradova Malage i Almerie. Već se prije u tekstu spominjalo kako je Costa del Sol najatraktivnija među turistima jer imaju razvijenu turističku infrastrukturu i uređeni obalni reljef, dok je Costa de la Luz smještena na Atlantskoj obali, te je zbog hladnijeg oceana i daljine od emitivnih tržišta manje posjećena.

5. ZAKLJUČAK

Svrha ovog rada bila je nabrojati, analizirati i opisati značajne prirodne i antropogene atrakcije koje se nalaze u Andaluziji. Prirodna atrakcijska osnova pružila je Andaluziji mogućnost razvoja cjelogodišnjeg turizma. Regija koja je bogata zaštićenim prirodnim rezervatima i parkovima uspjela je uskladiti ravnotežu između prirode i čovjeka. Mogućnost obilaska zaštićenih područja bez negativnih posljedica za biosferu privlači razne posjetitelje, od lokalnih do stranih posjetitelja. Klima i karakteristike obale su, međutim, glavni motiv dolaska turista u regiju. Kilometarske pješčane plaže i veliki broj sunčanih dana stvaraju sliku idealne destinacije za odmor. Međutim, visoke temperature i niski tlak zraka za vrijeme ljetnih mjeseci ne pogoduje svim dobnim skupinama, pa tako broj turista starije dobi znatno pada za vrijeme ljetnih mjeseci.

Različite kulture i civilizacije su kroz povijest prolazile kroz Andaluziju i za sobom su ostavile dubok trag. Njihova ostavština danas čini kulturu Andaluzije, pa tako i Španjolske. Palače, arene, džamije, katedrale, povijesne gradske jezgre i arheološka nalazišta koje ne čine samo dio kulturne baštine Andaluzije, nego čine i dio svjetske kulturne baštine. Brojni kulturno – povijesni spomenici su se našli na popisu UNESCO-ve svjetske baštine, što samo daje dodatan motiv za putovanje u Andaluziju. Brojni muzeji s raznolikom ponudom izložbi i manifestacije privlače brojne turiste u regiju i time se mogu bolje upoznati s povijesti i kulturom Andaluzije.

Prirodne i antropogene atrakcije nisu jedini čimbenici koji čine Andaluziju poznatom turističkom destinacijom. Veliki broj turista posjećuje Andaluzije zbog široke turističke ponude. Visoki postotka zaštićene prirode i mogućnost kampiranja i obilaska iste privlači ljubitelje prirode iz čitavog svijeta. Mnogobrojne kulturne rute i znamenitosti privlači mnoge turiste želje kulturne edukacije. Razne aktivnosti u ruralnim područjima poput berbe grožđa, maslina i promocija gastronomije oživljavaju zapuštena ruralna područja, te ih time čine atraktivnima za turiste. Skijanje u vrijeme ljetnih mjeseci, sportovi na vodi i niz drugih aktivnosti privlače mnogobrojne sportaše i rekreativce u regiju. Zahvaljujući razvoju turizma posebnih interesa je Andaluzija postala cjelogodišnja turistička destinacija.

Statistički pokazatelji turizma potvrđuju činjenicu da je Andaluzija jedna od najposjećenijih regija Španjolske. U trećem kvartalu 2021. godine regija bilježi preko 6 milijuna noćenja što je stavlja na visoko četvrto mjesto najposjećenijih regija Španjolske. Prilično velik broj noćenja, s obzirom da su 2021. godine vladale mjere i ograničenja putovanja zbog virusa COVID-19. Najveći broj turista bilježe uglavnom oblane pokrajine i veći gradovi. Costa del Sol je i dalje najposjećenija pokrajina Andaluzije, s više od 3 milijuna noćenja, nakon koje slijedi Costa de la Luz s više od 2 milijuna noćenja.

Bogata prirodna i kulturna baština, reljef, klima i široka turistička ponuda su stavile Andaluziju na kartu napoznatijih turističkih destinacija svijeta. Dodatnim ulaganjima u održivi turizam, širenje turističke ponude i stvaranjem novih turističkih sadržaja, Andaluzija može i dalje zadržati visoko mjesto po broju posjećenost, te biti primjer drugim državama i regijama koje većinu prihoda ostvaruju od turizma.

POPIS SLIKA, KARTA, TABLICA I GRAFOVA

Geografske karte:

1. Geografski položaj Andaluzije

Tablice:

1. Broj noćenja u hotelima u Andaluziji

Grafovi:

1. Broj noćenja u hotelima u Španjolskoj

Slike:

1. Bijeli vrhovi planinskog lanca Sierra Nevada
2. Acantilado del Asperillo
3. Crtež ribe na zidu špilje Pileta
4. Vodopad La Magdalene
5. Dvorac Alhambra
6. Iskopine dolemna u Antequeri
7. Ostatci kalifatskog grada Medina Azahara
8. Velika džamija u centru Cordobe
9. Palača Vázquez de Molina u Úbedi
10. Katedrala Alcázar
11. Plaza de Toros de Ronda
12. Torre del Oro
13. Picassov muzej
14. Zgrada muzeja u Cadizu
15. Izložba u muzeju
16. Parada kočija za vrijeme sajma

LITERATURA

Knjige:

1. Burton, R. (1995.); Travel Geography – second edition, Pearson education limited, Harlow
2. Boniface, B., Cooper, C., Cooper., R. (2012.); Worldwide destinations: the geography of travel and tourism – sixth edition, Butterworth – Heinemann, Oxford
3. Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V.T. (2013.); Geografija turizma – regionalni pregled, Naklada Ljevak, Zagreb
4. Hobbs, J.J. (2008.); World regional geography, Cengage learning, Boston
5. MobileReference (2011.): Travel Andalusia, Spain: Illustrated Travel Guide, Maps and Phrasebook, Kindle Edition, USA

Internetski izvori:

<https://www.andalucia.org/en/home> (posjećeno 04.05.2021.)

<http://www.andalucia.climatemps.com/> (posjećeno 14.04.2021.)

<https://www.andalucia.com/> (posjećeno 14.04.2021.)

<https://www.costatropical.net> (posjećeno 15.2.2023.)

<https://www.exclusivegranada.com/tourist-guide/natural-parks/natural-park-sierra-de-castril/> (posjećeno 04.05.2021.)

<https://www.juntadeandalucia.es/> (posjećeno 14.04.2021.)

<https://www.spain.info/en/> (posjećeno 16.05.2021.)

<https://whc.unesco.org/> (posjećeno 01.06.2021.)

https://www.ecoturismoenandalucia.org/Eng/about_us.php (posjećeno 21.06.2021.)

<https://www.malaga.es/> (posjećeno 16.06.2022.)

www.ine.es (posjećeno 15.6.2022.)

<https://www.visitcostadelsol.com/> (posjećeno 16.6.2022.)

<https://www.museovidrioycristalmalaga.com/> (posjećeno 15.6.2022.)

<https://www.museosdeandalucia.es/web/museodecadiz> (posjećeno 15.6.2022.)

<https://www.museopicassomalaga.org/en/home> (posjećeno 20.6.2022.)

<https://sierranevada.es/en/invierno/la-estaci%C3%B3n/entorno/espacio-natural/> (posjećeno 14.4.2022.)

SAŽETAK

Turistički potencijal Andaluzije je od strane Španjolskih vlasti i stranih ulagača prepoznata još sredinom prošlog stoljeća. Reljef je pokrajini omogućio razvoj različitih vrsta turizma. Broj sunčanih dana u godini i idealna klima su omogućili Andaluziji razvoj turizma tijekom cijele godine i time smanjenje sezonalnosti. Bogata prirodna baština Andaluzije je strogo zaštićena i uređena za posjetitelje da nemaju negativan utjecaj na zaštićenu prirodu. Priroda koja je neponovljiva i jedinstvena je jedna od glavnih atrakcija Andaluzije. Obale Costa del Sol i Costa del la Luz su dvije najveće i najpoznatije obale Andaluzije. Dok je Costa del Sol daleko atraktivnija, Costa del la Luz nudi posjetiteljima netaknutu prirodu i turistički neotkriveni dio Andaluzije. Međutim, nije samo priroda koja privlači veliki broj turista u Andaluziju. Kroz povijest je područjem Andaluzije prolazilo više različitih vladara i različitih kultura koje se sa sobom donijele i ostavile dio svoje kulture što Andaluziju čini kulturno raznolikom regijom i time turistički atraktivnom. Najbrojnije kulturno – povijesne spomenike iza sebe su ostavili Arapi i Mauri koji je vladali područjem Andaluzije skoro 8 stoljeća. UNESCO je na svoj popis svjetske kulturne baštine stavio 6 znamenitosti koje se nalaze u Andaluziji, što turistima daje dodatna motiv za odlazak u tu pokrajinu. Bogata kultura i povijest ne čine samo spomenici, muzeji i ostale građevine, već običaji i manifestacije. Veliki broj manifestacija u Andaluziji su vezane za religijske događaje i folklor. Većina manifestacija se održava za vrijeme ljetnih mjeseci. Tipična obilježja manifestacija su glazba, ples, šarene boje, tradicionalna odjeća i visoka posjećenost. Turistička potražnja se neprestano mijenjaju. Potreba za širenje turističke ponude Andaluzije je dovela do razvoja turizma posebnih interesa u Andaluziji. Od turizma posebnih interesa su najčešće zastupljeni eko turizam, ruralni turizam, kulturni turizam i sportsko – rekreativni turizam. Širenje turističke ponude pokazalo se uspješnim potezom, što potvrđuju i statistički podatci. Prema podacima iz 2021. godine, Andaluzija je 4. pokrajina Španjolske po broju noćenja, s više od 6 milijuna noćenja. Očuvanjem kulturne i prirodne baštine, stvaranjem novih turističkih sadržaja i širenjem turističke ponude, Andaluzija može biti primjer mnogim državama i regijama koje svoje prihode ostvaruju od turizma.

Ključne riječi: Turistički potencijal, reljef, atrakcije, turizam posebnih interesa

SUMMARY

The tourism potential of Andalusia has been recognized by the Spanish authorities and foreign investors since the mid-20th century. The region's relief has allowed the development of various types of tourism. The number of sunny days per year and the ideal climate have enabled year-round tourism in Andalusia, reducing seasonality. The rich natural heritage of Andalusia is strictly protected and managed for visitors to have no negative impact on the protected nature. The unique and unparalleled nature is one of the main attractions of Andalusia. The coasts of Costa del Sol and Costa de la Luz are the two largest and most famous coastlines in Andalusia. While Costa del Sol is more attractive, Costa de la Luz offers visitors untouched nature and an undiscovered tourist area of Andalusia. However, it is not only nature that attracts a large number of tourists to Andalusia. Throughout history, Andalusia has been ruled by various rulers and cultures that have brought and left a part of their culture, making Andalusia a culturally diverse and therefore tourist-attractive region. The Moors, who ruled the region of Andalusia for almost eight centuries, left behind the largest number of cultural and historical monuments. UNESCO has included six landmarks in Andalusia on its list of world cultural heritage sites, which gives tourists an additional motive to visit the province. Rich culture and history are not only represented by monuments and museums, but also by festivals. A large number of events in Andalusia are related to religious events and folklore. Most of the events take place during the summer months. Typical features of these events are music, dance, vibrant colors, traditional clothing, and high attendance. Tourist demands are constantly changing. The need to expand the tourism offer of Andalusia has led to the development of special interest tourism in the region. The most commonly represented forms are ecotourism, rural tourism, cultural tourism, and sports and recreational tourism. The expansion of the tourism offer has proven to be a successful move, as confirmed by statistical data. According to data from 2021, Andalusia is the 4th province in Spain in terms of overnight stays, with over 6 million overnight stays. By preserving cultural and natural heritage, creating new tourist attractions, and expanding the tourism offer, Andalusia can serve as an example to many countries and regions that generate their income from tourism.

Key words: Tourism potential, relief, attractions, special interest tourism